

А.С. Алексєнко, Н.М. Чорна, ст. гр. УП-07, С.С. Макаренко, ст. викл.
Кіровоградський національний технічний університет

Щодо програми житлових субсидій на Україні

Програма житлових субсидій стала однією з найважливіших програм соціального захисту. Вона є першою в Україні адресною програмою соціального захисту, спрямованою на захист найменш забезпеченим верствам населення. Ця допомога має адресний характер - вона надається за особистим зверненням уповноваженого власника чи наймача житла конкретній сім'ї. Критерієм надання допомоги є рівень сімейних доходів. Якщо визначений Кабінетом Міністрів України відсоток сукупного сімейного доходу є недостатнім для оплати житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу та палива, сім'я має право на допомогу у вигляді житлової субсидії.

Метою даного дослідження є вивчення рівня захисту державою малозабезпечених верст населення України.

Проблематика дослідження полягає у тому, що система надання житлових субсидій в сучасній Україні є бюрократизованою та громіздкою.

Житлова субсидія – це щомісячна адресна безготівкова допомога громадянам для відшкодування витрат на оплату користування житлом або його утримання та житлово-комунальних послуг (водо-, тепло-, газопостачання, водовідведення, електроенергія, вивезення побутового сміття та рідких нечистот).

Надання субсидій – це один із напрямків державної допомоги малозабезпеченим, працездатним громадянам та інвалідам.

Право на отримання адресної безготівкової субсидії поширюється на громадян, які мешкають у житлових приміщеннях (будинках) державного та громадського житлового фонду, у тому числі у гуртожитках, приватного житлового фонду житлово-будівельних кооперативів.

Субсидія призначається в межах норм володіння чи користування загальною площею житла та нормативів користування комунальними послугами, які визначаються Урядом та місцевими органами виконавчої влади. Субсидії призначаються за наявності різниці між розміром плати за житлово-комунальні послуги, скраплений газ, тверде та рідке пічне побутове паливо у межах норм споживання з урахуванням пільг, які надаються відповідно до чинного законодавства і обсягом визначеного Кабінетом Міністрів України обов'язкового відсотка платежу. При цьому норма володіння чи користування загальною площею житла та нормативи користування комунальними послугами встановлюються виходячи з 21 кв. метра на наймача і кожного прописаного у житловому приміщенні (будинку) та додатково 10,5 кв. метра на всіх тут прописаних, а для громадян, які проживають в однокімнатній квартирі, - на загальну площу незалежно від розміру квартири. Субсидія розраховується виходячи з кількості зареєстрованих у житловому приміщенні (будинку) осіб, яким нараховується плата за житлово-комунальні послуги. Прописані у житловому приміщенні (будинку), сплачують 15 або 20 відсотків середньомісячного сукупного доходу, а за придбання скрапленого газу, твердого та пічного побутового (рідкого) палива - 15 або 20 відсотків їх річного сукупного доходу в залежності від складу та доходу сім'ї.

Розрахунок житлових субсидій проводиться лише у разі звернення громадян за їх призначенням або підтвердження права на отримання субсидії на новий термін.

Для призначення субсидії громадянину необхідно подати:

1. заяву (заповнюється у відділі субсидій);
2. декларацію про доходи та майновий стан усіх постійно зареєстрованих у квартирі (будинку) осіб за останні 6 місяців перед місяцем звернення за призначенням субсидії (заповнюється у відділі субсидій);
3. паспорт (трудову книжку і пенсійне посвідчення для непрацюючих);
4. довідку про склад сім'ї (видається житлово-експлуатаційним підприємством, конторою чи кооперативом).

За призначенням житлових субсидій слід звертатись до відділу грошових виплат та компенсацій (субсидій) управління праці, соціального захисту та захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Субсидії призначаються за умови пред'явлення розрахункових книжок, квитанцій або аналогічних документів про фактичну оплату житлово-комунальних послуг за попередній період.

Механізм надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, обсяг витрачання яких вимірюється засобами обліку, передбачає наступне:

1. Право на призначення субсидії визначається виходячи з вартості послуг в межах норм споживання (незалежно від того, скільки громадяни фактично споживали у попередньому періоді). А розмір субсидії розраховується виходячи з обсягів фактичного споживання послуг у попередньому періоді, але не більше від установлених норм. Такий механізм надання субсидій розроблено з метою ефективного використання коштів державного бюджету, що виділяються для надання субсидій населенню.

2. Розмір плати громадян за умови призначення житлової субсидії не залежить від вартості послуг, взятої для розрахунку субсидії, а визначається в залежності від доходів (15 або 10 відсотків їх середньомісячного доходу). У повідомленні про призначення субсидії зазначається обов'язкова частка плати сім'ї в межах норм споживання, яку отримувач субсидії повинен сплачувати щомісячно. У разі, коли вартість фактично спожитої послуги менша, ніж обов'язкова частка витрат на оплату цієї послуги, отримувачі субсидій сплачують її фактичну вартість.

3. Якщо сім'я економно споживала газ, воду, електроенергію у період отримання субсидії, при призначенні субсидії на наступний термін розмір її витрат зменшується на 2 відсотки за кожні 10 відсотків економії. Так, за 10 відсотків економії послуг обов'язковий платіж громадян зменшується з 15 до 13 відсотків сукупного доходу, за 20 відсотків економії частка плати громадянина зменшується з 15 до 11 відсотків доходу. Тобто, заощаджуючи енергоресурси, отримувачі субсидій мають можливість зменшити витрати на оплату житла до 9 відсотків, а сім'ї з пенсіонерів та інших непрацездатних громадян, а також сім'ї, до складу яких входять неповнолітні діти, інваліди I і II групи – до 4 відсотків свого середньомісячного сукупного доходу.

4. Субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг надаються у безготівковому вигляді, тобто суми призначених субсидій перераховуються на рахунки отримувачів субсидій в організаціях, що надають послуги; їх розмір змінюється в залежності від фактичного споживання послуг.

5. При призначенні субсидії визначається її орієнтовний розмір. Остаточний розмір обраховується після закінчення терміну дії субсидії та отримання відомостей від організації, яка надає послуги, про фактичні обсяги їх споживання.

Якщо після закінчення терміну отримання субсидії зазначені послуги використано на суму, меншу від суми призначеної субсидії та обов'язкової частки плати в межах норм споживання, невикористані перераховані кошти повертаються

організаціями, що надають послуги, на рахунок управліннь праці та соціального захисту населення. Якщо після закінчення терміну отримання субсидії зазначені послуги використано на суму, більшу від суми призначеної субсидії та обов'язкової частки плати, управління праці та соціального захисту населення дораховують необхідну суму коштів на рахунки громадян в організації, що надають послуги, але не більше від встановлених норм.

Такий механізм вигідний як сім'ї, так і державі:

- заощаджуються енергоресурси;
- зменшується обсяг бюджетних коштів для надання субсидій;
- сім'я зменшує свої витрати на оплату газу.

Взагалі, програма житлових субсидій запрацювала в Україні ще у 1995 року. Але щоб її отримати люди збирають численні довідки (від 5 до 8), стоять у чергах тощо. Саме тому система надання субсидій нерідко піддається критиці за свою бюрократизованість і громіздкість, легше сплатити квартплату повністю, аніж зібрати докупи всі необхідні документи.

Таким чином, Мінпраці потрібно розпочати роботу по субсидіям за новою схемою:

По-перше, знизити поріг витрат на оплату комунальних послуг. Він не повинен перевищувати 15% від родинного доходу для працюючих громадян та 10% для сімей, які складаються із пенсіонерів, інвалідів і дітей до 18 років. Таким чином, на допомогу держави зможуть розраховувати більш широкі верстви населення!

По-друге, спростити процедуру надання необхідних документів. Звільнити громадян від необхідності збирати від організацій, які надають комунальні послуги, довідки, що необхідні для призначення субсидій (зокрема, про склад сім'ї, наявність та вартість комунальних послуг). Така інформація у п'ятиденний термін надаватиметься житлово-експлуатаційними підприємствами, які поставляють населенню газ для побутових потреб, та іншими підприємствами на запит органів соціального захисту. Що необхідно для оформлення, так це: заява на субсидію, декларація про доходи, а працюючим ще треба буде додати довідки про доходи. При цьому влада свідомо йтиме на принцип довіри при заповненні декларації. Хоча, звичайно, певний контроль повинен відбуватися і тому, хто дав неправдиві дані про свої доходи, заниживши їх, доведеться все одно, вже заднім числом, сплачувати всю суму.

По-третє, запустити механізм організації нового порядку надання субсидій населенню на регіональному рівні, для чого створити спеціальні комісії, які забезпечуватимуть належну взаємодію між органами системи соціального захисту, підприємствами і організаціями, які працюють у комунальній сфері. Також відкрити гарячі телефонні лінії, організувати надсилання спеціальних адресних листів тощо. Таким чином, Пенсійний фонд зможе поінформувати кожну сім'ю, в якій є пенсіонер, про спрощений механізм здобуття житлових субсидій. Такі сім'ї отримають лист із спеціальним зверненням Пенсійного фонду, до якого вкладені будуть чисті бланки документів (спрощена форма заяви і декларації про доходи) із зразками їх правильного заповнення, адреса місцевого управління соцзахисту, куди необхідно направити заяву, та конверт для безкоштовної відправки такої заяви для призначення субсидії. Завдяки цьому люди зможуть просто вкласти у конверти свої довідки та заповнені заяви і надіслати їх за вказаною адресою.

Список літератури

1. Міністерство соціальної політики України // <http://www.mlsp.gov.ua>
2. Постанови Кабінету Міністрів України від 01 серпня 1996 року № 879 зі змінами і доповненнями «Про встановлення норм користування житлово-комунальними послугами громадянами, які мають пільги щодо їх оплати»

3. Урядовий портал України // <http://www.kmu.gov.ua>

Одержано 07.10.11

С. А. Гудименко, І.М. Романова ст. гр. УП-07, С.С. Макаренко, ст.викл.
Кіровоградський національний технічний університет

Способи реалізації соціальної політики

В умовах соціально орієнтованої ринкової економіки утвердження принципів справедливості здійснюється завдяки реалізації заходів соціальної політики. Соціальна політика – це діяльність державних і громадських інститутів, суспільних груп та окремих осіб (суб'єктів соціальної політики), спрямована на реалізацію соціальних потреб людини, що забезпечують її життєдіяльність і розвиток як соціальної істоти на основі принципу соціальної справедливості за беззастережного дотримання її громадянських прав та свобод.

Мета роботи: розглянути пенсійну систему України, як один з елементів механізму реалізації соціальної політики через соціальне страхування.

Способи реалізації соціальної політики орієнтований на виконання її цілей і задач, який структурно представлений так:

- суб'єкт соціальної політики – держава, представлене сукупністю всіх його органів, орієнтованих на регулювання соціальних відносин;
- політичні партії, суспільно-політичні рухи та інші інститути громадянського суспільства;
- об'єкт соціальної політики – соціальні процеси в суспільстві в усьому їх змістовному різноманітті і різноманітних формах прояву;
- система нормативно-правових актів, що регулюють взаємодію між суб'єктами і об'єктами соціальної політики;
- предметно-політична діяльність щодо вирішення завдань соціальної політики на різних стадіях, включаючи і оцінку ефективності реалізації соціальних програм [1].

Способом реалізації соціальної політики є система соціального захисту, яка складається зі соціальних гарантій, соціальної допомоги та соціального страхування.

Процес формування соціальних гарантій та нормативів розпочався в державі із прийняттям Закону України «Про прожитковий мінімум» (1999 р.) та Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (2000 р.). Основним документом, що дає розуміння мінімального соціального забезпечення є Конвенція МОП №102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» (1951 р.), а також Європейська соціальна хартія (1961 р.), Європейський кодекс соціального забезпечення (1964 р.) На жаль, в основу соціальної політики нашої держави покладені соціальні мінімуми. На відміну від соціального мінімуму, соціальний стандарт – це гарантія високого рівня і якості життя, який держава зобов'язується забезпечити громадянам. Як відомо, якість життя - це індикатор, за яким оцінюють успішність країни [2].

Державні соціальні гарантії – це система обов'язків держави перед своїми громадянами щодо задоволення їхніх соціальних потреб. У статті 17 Закону визначено, що до числа основних державних соціальних гарантій включаються: мінімальний розмір заробітної плати; мінімальний розмір пенсії за віком; неоподатковуваний